

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ محمد صالح المنجد حفظه الله تعالى

موضوع:

احکام؛ زکات، خمس، صدقه و وقف

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پرسش

نویسنده: رضا راضی

تاریخ: ۱۳۹۵/۴/۱۴

افراد واجب النفقه چه کسانی هستند؟

پاسخ

تاریخ: ۱۳۹۵/۴/۲۳

افراد واجب النفقه سه دسته‌اند که ذیلاً درباره‌ی آنان توضیح داده می‌شود:

۱. نفقه‌ی زوجه اگرچه بی‌نیاز باشد بر عهده‌ی مرد است؛ چنانکه خداوند فرموده است: **الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ**^۱؛ «مردان قیّم بر زنان هستند به سبب فضیلتی که خداوند برخی از آنان را بر برخی دیگر داده است و به سبب نفقه‌ای که از اموال خود می‌پردازند» و آن عبارت از خوراک، پوشاک و مسکن در حدّ توانایی است؛ چنانکه خداوند فرموده است: **وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا**^۲؛ «و خوراک آنان و پوشاک آنان به صورت متعارف بر عهده‌ی مردی است که فرزند برای او متولّد شده است، کسی جز به اندازه‌ی توانش تکلیف نمی‌شود» و فرموده است: **أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وُجْدِكُمْ وَلَا تُضَارُوهُنَّ لِيُضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ**^۳؛ «آنان را هر جا که خودتان در حدّ توانتان سکونت کرده‌اید ساکن کنید و به آنان زیان نرسانید تا آنان را در تنگنا قرار دهید» و فرموده است: **لِيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِنْ سَعَتِهِ وَمَنْ قَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فليُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا آتَاهَا**^۴؛ «هر کس گشایشی دارد باید از گشایش خود نفقه دهد و هر کس تنگدست است باید از چیزی که خداوند روزی‌اش کرده است نفقه دهد، خداوند کسی را جز به اندازه‌ی چیزی که به او داده است تکلیف نمی‌کند». با این وصف، شوهری که به زن خود نفقه نمی‌پردازد،

۱. النساء / ۳۴

۲. البقرة / ۲۳۳

۳. الطلاق / ۶

۴. الطلاق / ۷

به پرداخت نفقه یا دادن طلاق او ملزم می‌شود؛ چنانکه خداوند فرموده است: ﴿فَامْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ﴾^۱؛ «پس یا به شایستگی نگاه دارید و یا به نیکی طلاق دهید»، هر چند نفقه‌ی زن پس از طلاق نیز تا هنگامی که در عده قرار دارد بر عهده‌ی شوهر است؛ چنانکه خداوند فرموده است: ﴿لَا تَخْرُجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبِينَةٍ﴾^۲؛ «(زنان مطلقه را در زمان عده) از خانه‌هایشان بیرون نکنید و خودشان نیز بیرون نروند مگر آنکه مرتکب کار زشت آشکاری شده باشند» و فرموده است: ﴿وَإِنْ كُنَّ أُولَاتٍ حَمْلٌ فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّىٰ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ﴾^۳؛ «و اگر باردار هستند به آنان نفقه دهید تا هنگامی که وضع حمل کنند».

۲. نفقه‌ی فرزند تا هنگامی که صغیر است و نفقه‌ی پدر و مادر و سایر ورثه در صورتی که خود قادر به تأمین نفقه‌ی شان نباشند و نفقه‌ی هر مسلمان بی‌چاره‌ای که نفقه دهنده‌ای برای او نیست، بر عهده‌ی مرد است؛ چنانکه خداوند فرموده است: ﴿يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلْ مَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ خَيْرٍ فَلِلَّوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ﴾^۴؛ «از تو می‌پرسند که چه چیزی نفقه دهند، بگو هر خیری که نفقه می‌دهید برای پدر و مادر و نزدیکان و یتیمان و مسکینان و در راه ماندگان است» و با این وصف، فرقی میان نفقه‌ی زوج و نفقه‌ی فرزند و پدر و مادر و نفقه‌ی سایر ورثه و نفقه‌ی بی‌چارگان مسلمان نیست، جز اینکه نفقه‌ی زوج در هر صورت واجب است و نفقه‌ی فرزند و پدر و مادر در صورتی واجب است که خود قادر به تأمین نفقه‌ی شان نباشند و نفقه‌ی سایر ورثه در صورتی واجب است که خود قادر به تأمین نفقه‌ی شان نباشند و وارث نزدیک‌تری نداشته باشند که نفقه‌ی آنان را تأمین کند یا وارث نزدیک‌ترشان نفقه‌ی آنان را تأمین نکند و الزام او به تأمین نفقه‌ی آنان ممکن نباشد و نفقه‌ی بی‌چارگان مسلمان در صورتی واجب است که خود قادر به تأمین نفقه‌ی شان نباشند و ورثه‌ای نداشته باشند که نفقه‌ی آنان را تأمین کنند یا ورثه‌ی شان نفقه‌ی آنان را تأمین نکنند و الزامشان به تأمین نفقه‌ی آنان ممکن نباشد، با توجه به سخن خداوند که فرموده است: ﴿وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَلِكَ﴾^۵؛ «و مانند آن بر عهده‌ی وارث است» و با توجه به اینکه مؤمنان برادران و اولیاء یکدیگرند؛ چنانکه خداوند فرموده است: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾^۶؛ «جز این نیست که مؤمنان برادران یکدیگرند» و فرموده است: ﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ﴾^۷؛ «و مردان مؤمن و زنان مؤمن برخی ولی برخی دیگرند».

۳. نفقه‌ی حیوانات و گیاهان بر عهده‌ی مالک آنها است و با این وصف، کسی که به حیوانات و

۱. البقرة / ۲۲۹

۲. الطلاق / ۱

۳. الطلاق / ۶

۴. البقرة / ۲۱۵

۵. البقرة / ۲۳۳

۶. الحجرات / ۱۰

۷. التوبة / ۷۱

گیاهان خود رسیدگی نمی‌کند، گناه کار است و به رسیدگی به آن‌ها یا فروششان یا مصرفشان در صورتی که قابل مصرف هستند ملزم می‌شود؛ چنانکه خداوند فرموده است: **﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَى﴾**؛ «هرآینه خداوند به عدالت و احسان و پرداختن به نزدیکان امر می‌کند» و فرموده است: **﴿وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِّلْعَالَمِينَ﴾**؛ «و خداوند هیچ ظلمی را برای جهانیان نمی‌خواهد».

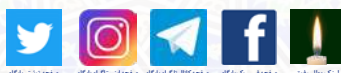
پایگاه اطلاع رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ محمد صالح المنجد
 دفتر مجتبیٰ آبادی شیراز

۱. النحل / ۹۰
 ۲. آل عمران / ۱۰۸

www.alkhorasani.com

پایگاه اطلاع رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ محمد صالح المنجد حفظه الله تعالى

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.